PROBA
samfunnsanalyse

Den mannlige smerte – menns erfaringer med vold i nære relasjoner

Presentasjon Lillestrøm 5. september 2024

Jørgen Lorentzen, jl@heddafound.no

Forskningsteam

Marianne Inez Lien

Claes Ekenstam

Jørgen Lorentzen

jl@heddafound.no

PROBA samfunnsanalyse

Vårt oppdrag

Skaffe tilveie ny kunnskap om menns erfaringer med vold i nære relasjoner og hva som er deres hjelpebehov

Anbefalinger for videreutvikling av hjelpetilbud

- Hvordan bør hjelpetiltakene familievernet, krisesentrene og sentre mot incest og seksuelle overgrep videreutvikles for å inngå i et samlet hjelpetilbud for menn utsatt for vold i nære relasjoner?

Teoretiske implikasjoner (fenomenforståelse)

- På hvilken måte kan ny empiri om vold mot menn bidra til å nyansere og utvide etablerte teoretiske forståelser i feltet?

Tre delstudier

– Intervjuer med utsatte menn

Hvordan opplever menn å være utsatt for vold i nære relasjoner?

Hvilken hjelp trenger de? Hvordan vurderer de hjelpen de har fått?

– Gjennomgang av nordiske forekomststudier

Hva viser nordiske tall om forekomst, i hvilke relasjoner volden finner sted og hva finner vi om skader og hjelpesøk blant menn?

– Spørreundersøkelse

Hvilket kjennskap har man i befolkningen, blant potensielle hjelpere og blant menn som er utsatt for vold om de tre ulike hjelpetilbudene?

Vold i nære relasjoner

- Vold i nære relasjoner omfatter i dette prosjektet fysisk, psykisk, seksuell og materiell vold i kjæreste- og parrelasjoner, fra familie, storfamilie, vennerelasjoner og andre tillits- og avhengighetsrelasjoner.

Etablerte teoretiske begreper
(Michael P. Johnson)

Intimterrorisme
Relasjoner hvor en partner bruker grov fysisk og/eller seksuell vold kombinert med ulike kontrollstrategier, som enten direkte eller indirekte har som mål å dominere partneren.

Kontrollstrategier/psykisk vold: bruk av emosjonell mishandling, isolasjon, trusler, ydmykelser, trakassering og å påvirke barna til å vende seg mot partneren

Episodisk vold
Relasjoner som ikke er forbundet med et generelt mønster av generell kontroll og dominans. Voldshendelser som oppstår som følge av en situasjonell konflikt.

Volden er såkalt mildere og antas å ha mindre alvorlige konsekvenser. Relasjonene mellom paret antas å være mer likeverdige, og begge parter kan utøve vold

Omfang – NKVTS (2023)

- 29 prosent av kvinnene og 46 prosent av mennene, oppgir at de har vært utsatt for alvorlig vold etter at de fylte 18
- Når det gjelder partnervold:
  - Mindre alvorlig 13 % kvinner og 15 % menn
  - Alvorlig 11 % kvinner og 3 % menn
  - Voldtatt av partner 5 % kvinner og 1 % menn

Mennene vi har intervjuet

Brukere av familievernet (9)

Etnisk norske menn mellom 28-66 år hvor de fleste har middelklassebakgrunn. Utsatt for ulike former for fysisk, psykisk og materiell vold fra kvinnelig partner. Rekruttert via web.

Brukere av krisesenter (9)

6 minoritetsmenn mellom 22-34 år med til ulik klassebakgrunn. Utsatt for ulike former for vold inkl. seksuell vold. 3 av dem er utsatt for vold fra mannlig partner. 3 menn er etnisk norske og utsatt for vold fra kvinner. Rekruttert fra 3 krisesenter på i Øst-Norge

Brukere av sentre mot incest og seksuelle overgrep (10)

Etnisk norske menn i alderen 28-64 år med ulik klassebakgrunn. Utsatt for seksuelle overgrep og annen vold fra tillitspersoner og familiemedlemmer.

8 menn har mannlig overgriper. Rekruttert fra 2 ulike sentre i 2 ulike landsdeler

Menn på krisesenter: Fysisk vold

- Ikke utsatt for «vold»
- «Hun har slått meg med knyttneven midt i fjeset. En gang tok hun kvelertak på meg. Så begynte hun å true meg med kniv. Dette gjorde hun to ganger. Med kniven i hånda. Og så var det en gang hun gikk og hentet kasserollen med kokende vann og kom bort med den og truet meg med at dersom ikke sånn og sånn, så kaster jeg denne på deg.»
- Systematisk bruk av fysisk vold over tid
- Ofte fra psykisk og materiell vold til fysisk vold
- Kaste ting, slå, stikke

Menn på krisesenter: Psykisk vold

- Systematisk psykisk vold over tid, dehumanisering, frata følelse av et selv
- Spesielt funn: **Omsnuing av skyld/utøver-rollen**
- Strategi for kvinner
- Er en særegen form for psykisk vold som menn utsettes for
- Bidrar til at mennene ikke snakker om volden
- Samfunnsforståelsen/fenomenforståelsen om partnervold fører til at mennene antar at ingen vil tro på dem og/eller at de blir mistenkeliggjort

PROBA samfunnsanalyse

Psykisk terror

«Hun brøt ned alt jeg stod for»

PROBA samfunnsanalyse

Menn på krisesenter: Innvandrermenn ekstra sårbare

- Menn med innvandrerbakgrunn opplever ekstra belastning
- Større aksept for voldsbruk/bagatellisering
- Multiviktimisering (barndom og voksen)
- Utrygghet og frykt for å bli sendt hjem
- Isolasjon og ensomhet
- Homofile innvandrermenn utsatt for seksuelle krenkelser

Innvandrermenn er sårbare

«De sa de skulle sende meg tilbake om jeg ikke gjorde som de sa»

Konsekvenser av partnervold

- Angst
- Depresjon
- Selvmordsforsøk
- Ut og inn av arbeidslivet
- Økonomiske problemer
- Utenforskap og isolasjon
- Tap av nettverk og vennskap
- Økt bruk av rusmidler
- Barna lider
- Innvandrermenn særlig sårbare

Hvordan kan vi bedre forstå menns erfaringer og kvinners vold mot menn?

- Funnene utfordrer det **feministiske paradigmet**
- Familievold/partnervold er et **mellommenneskelig fenomen,** men kjønn (og klasse) har betydning for levd liv
- Den sosiokulturelle og stereotype konstruksjonen av kvinner som det prinsipielle og ikoniske offeret må endres
- Dersom menn utøver maskulinitet når det gjør vold mot kvinner, er det da slik at kvinner utøver femininitet når de gjør vold mot menn?

Behov for å nyansere etablerte forståelser og teori

- Mangler kunnskap og teorier om kvinners partnervold
- Dominans og undertrykking er (også) knyttet til den ene partens psykologiske overtak
- Mange voldsutøvere (menn og kvinner) har selv vært utsatt for vold - behov for ulike psykologiske teorier
- Teorifornyelse/nyansering er vesentlig for å *endre* kunnskap og holdninger om vold mot menn i nære relasjoner

Hjelpebehov

- **Å bli trodd og lyttet til** – forutinntatthet/stereotypier
- Hjelp fra fagpersoner til å se hva de er utsatt for og omdefinere skyld og skamfølelser – ta tilbake livet etter volden
- Komme seg ut av forholdet og dokumentere volden (omsnuing er en form for latent vold)
- Langvarig psykologhjelp/terapi
- Snakke med andre menn
- Innvandrermenn særlige behov – risiko for utsendelse
- Botilbud – komme seg vekk fra reell fare

Krisesentrene

- **Bedre informasjonen om det kommunale ansvaret** for å tilby krisesentertilbud til menn og mer informasjon om tilbudet
- **Øke kunnskapen hos alle tjenester** som treffer voldsutsatte om at krisesentertilbudet er for menn
- **Starte forsøk** med integrerte krisesentre hvor menn og kvinner ikke bor atskilt, eller hvor det er møtepunkter i løpet av dagen.
- **Vurdere/revidere krisesenterloven.**
- **Øke kunnskapen om innvandrermenns** utsatthet for vold i hjemmet.

Alle mennesker har rett på et liv uten vold

Takk for oppmerksomheten!